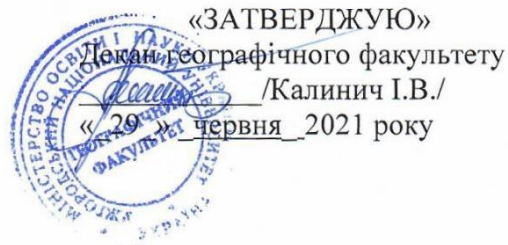

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«НАВЧАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ З ГЕОГРАФІЇ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 “Освіта/Педагогіка”
Спеціальність	014 “Середня освіта”
Предметна спеціальність	014.07 “Середня освіта. Географія ”
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2021

Назва курсу	Навчальні екскурсії з географії
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності, предметної спеціальності	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта 014.07 Середня освіта (Географія)
Викладачі курсу	Салюк Мар'яна Романівна
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	maryana.salyuk@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/user/profile.php?id=225
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	4 кредитів ЄКТС / 120 годин
Обсяг курсу	60 годин – аудиторні заняття (36 годин лекційні, 24 години практичні заняття); 60 годин – самостійна робота студента.
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій, практичних робіт, консультацій тощо.
Анотація до курсу	Курс «Навчальні екскурсії з географії» є важливим в циклі підготовки вчителя географії адже вони є складовою навчально-виховного процесу. Екскурсії передбачають створення умов для наближення змісту навчальних предметів до реального життя, спостереження та дослідження учнями явищ природи і процесів життєдіяльності суспільства, розширення світогляду школярів, формування в них життєво необхідних компетентностей, посилення практичної та професійно-орієнтаційної спрямованості освітнього процесу. Завдання курсу є ознайомити здобувачів із значенням екскурсій у шкільному курсі географії, методичними особливостями проведення екскурсій та мандрівок, типовими сценаріями проведення екскурсій; залучити студентів до екскурсійного дослідження міст, населених пунктів природних та територіальних комплексів.
Ключові слова	Екскурсія, навчальна екскурсія, організація екскурсій, шкільна робота, позашкільна та позакласна робота.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення навчальної дисципліни « Навчальні екскурсії з географії » є формування у здобувачів спеціальних теоретичних та практичних знань, вмінь та навичок в сфері педагогіки, методики з метою навчити здобувачів самостійно планувати, організовувати і проводити шкільні географічні екскурсії та мандрівки; формувати в учнів уміння спостерігати за навколишнім світом, сприяти розвитку наукового мислення, інтересу до вивченого матеріалу, ознайомлювати з культурно-суспільним надбанням нашого народу та людства, національними традиціями, вивчати красзнавчі, географічні, етнографічні та історичні об'єкти. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

	<p>ЗК 4. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК 11. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).</p> <p>ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.</p> <p>ФК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.</p> <p>ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).</p> <p>ФК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.</p> <p>ПК 1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.</p> <p>ПК 2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).</p> <p>ПК 3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.</p> <p>ПК 7. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.</p>
<p>Пререквізити курсу</p>	<p>Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з навчальних курсів освітньої програми «Географія»: ОК 2.1 «Загальне землезнавство»; ОК 2.9 «Фізична географія материків та океанів і методика її навчання»; ОК 2.16 «Вступ до фаху за спеціальністю «Середня освіта (Географія)»; ОК 1.10 «Основи екології і екологія людини».</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>В результаті вивчення освітнього компоненту здобувачі освіти повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст шкільних програм з географії та орієнтовні теми екскурсій та маршрути мандрівок для різних шкільних курсів географії в ЗЗСО та позашкільній роботі (РН 3, 4, 22); - історію розвитку екскурсійної діяльності в європейських та українських освітніх закладах (РН 5, 7); - методичні прийоми проведення шкільних екскурсій та мандрівок (РН 5, 8, 9, 24) <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - планувати комплекс екскурсій та мандрівок, базуючись на розташуванні школи, кількості учнів і фінансових можливостях (РН 3, 23, 24,); - вибирати об'єкти для екскурсій та мандрівок у різних галузях географічних знань (РН 13, 17, 21); - планувати екскурсії та складати сценарії їх проведення (РН 22); - виступати під час екскурсії у ролі менеджера, гідя, педагога; дотримуватись правил техніки безпеки (РН 24).

<p>Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Словесні методи – лекція, бесіда, диспут. Наочні методи – виконання практичних робіт, усне опитування на практичних заняттях, ситуаційні завдання прикладного характеру, ілюстрації, демонстрації, презентації, реферати. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності – контроль за самостійною роботою здобувачів. Інтегровані (універсальні) методи. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності – поточне опитування, модульне контрольне опитування, підсумковий контроль.</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Технічні засоби: дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації тощо); технічні пристрої (мультимедійні апарати, стенди, моделі, Інтернет ресурси) для пред’явлення дидактичного матеріалу; - пакети завдань для модульного та підсумкового контролю; система віртуального навчання «Moodle»; офісні додатки; сервіс Google Meet. Обладнання: Фізико-географічна карта світу, атласи, контурні карти.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Поточний контроль для змістового модуля № 1 включає виконання 6-ти практичних робіт (або семінарів), за якісне виконання і захист яких можна максимально отримати 30 балів; контроль за самостійною роботою відбувається у формі перевірки проекту (максимальна оцінка 20 балів) та написання модульної контрольної роботи, для виявлення рівня теоретичних та практичних знань, яка максимально оцінюється у 50 балів. Змістовий модуль № 2 включає виконання 6-ти практичних робіт (семінарів), за виконання і захист яких можна максимально отримати 30 балів; контроль за самостійною роботою відбувається у формі перевірки презентації (максимальна оцінка 20 балів) та написання модульної контрольної роботи (три теоретичні питання), яка максимально оцінюється у 50 балів. Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються. Здобувачі, які не були присутні (з поважних причин) також повинні скласти модульну контрольну роботу протягом двох тижнів. Під час другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами підсумкового модульного контролю. Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна. Якщо здобувач за результатами підсумкового модульного контролю набрав 60 і більше балів, а на заліку отримав менше 60 балів, то викладач має право з метою з’ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові питання в межах програми навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання. Під час відповіді на питання враховується чіткість, логічність і послідовність викладу матеріалу, культура мовлення, уміння аналізувати, порівнювати, робити узагальнення та висновки.</p>

Критерії оцінювання зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумковий контроль, форма

Залік у формі усної перевірки знань

Зміст курсу

Лекційний курс

Змістовний модуль 1. «Науково-методичні та організаційні основи проведення навчальних екскурсій та мандрівок з географії у школі»

Тема 1. Науково-методичні основи екскурсійної та краєзнавчої роботи в школі. Мета і завдання курсу. Поєднання теоретичних та практичних занять у методиці викладання географії. Навчальна екскурсія як спосіб отримання нових або закріплення та узагальнення здобутих теоретичних знань. Освітня, виховна і методична роль екскурсій і мандрівок. Розвиваюче та оздоровче значення географічних мандрівок.

Тема 2. Форми проведення екскурсій та їх класифікація. Система екскурсійної та краєзнавчої роботи у ЗЗСО. Навчальні (під час занять) та позаурочні екскурсії. Мандрівки як основна форма роботи географічних та краєзнавчих гуртків. Класифікація географічних екскурсій за дидактичною метою, тривалістю, способами проведення. Місця проведення екскурсій та їх класифікація за охопленням території. Пішохідні, велосипедні, автобусні мандрівки.

Тема 3. Методичне, літературне та картографічне забезпечення екскурсійної та краєзнавчої роботи. Шкільні програми та рекомендаційні листи міністерства освіти як нормативна база проведення екскурсій та мандрівок. Методичні журнали і газети для вчителів географії. Краєзнавча і художня література як джерело інформації для проведення екскурсій та мандрівок. Навчальні і краєзнавчі атласи областей, топографічні карти великого масштабу. Використання Інтернет-джерел: Вікіпедії, «Google maps» та ін. Укладання бази даних на основі аналізу літературних, картографічних джерел, матеріалів попередніх екскурсій та мандрівок.

Тема 4. Організаційні та безпекові вимоги для проведення шкільних екскурсій. Планування організації екскурсій. Наявність угод і дозволів для проведення екскурсій на окремих об'єктах (промислові та с/г підприємства,

національні парки, заповідники). Перелік документів необхідний для проведення виїзних екскурсій і мандрівок. Ознайомлення учнів з правилами техніки безпеки та контроль за їх виконанням.

Тема 5. Історія розвитку екскурсійної та краєзнавчої роботи в українській школі. Запровадження екскурсій як обов'язкового елементу освітнього процесу. Роль С. Русової для популяризації екскурсійної роботи в українському шкільництві. Мандрівки І. Франка з українською молоддю у Карпати. Роль географічних знань у роботі «Пласту». Екскурсійна робота С. Рудницького та його учнів. Краєзнавчі дослідження 1920-30-их рр. та проведення шкільних географічних мандрівок. Пожвавлення краєзнавчої роботи у 1960-их рр.

Тема 6. Місце екскурсій та мандрівок у навчальних програмах з географії та позакласній роботі вчителя географії. Загальне знайомство з елементами природи у шкільному курсі природознавства. Геосферний підхід до планування екскурсій для учнів 6-7 класів. Детальне знайомство з ґрунтами, ландшафтами, природоохоронними територіями при вивченні фізичної географії України. Екскурсійне вивчення промислових підприємств, сільського господарства, об'єктів сфери послуг під час екскурсій та мандрівок учнів 9-10 класів.

Змістовний модуль 2. Планування, організація та методичне забезпечення географічних екскурсій та мандрівок.

Тема 7. Навчальні екскурсії в природу. Знайомство з місцевістю за допомогою «Google maps». Орієнтовний перелік екскурсій для вивчення природних компонентів довкілля. Знайомство з околицями свого поселення. Орієнтування на місцевості та окомірне знімання. Використання карт і космознімків «Google maps» для вивчення природних об'єктів. Вміння співставляти карту і космознімок. Як виглядають основні природні об'єкти на космічних знімках.

Тема 8. Вивчення геологічних, геоморфологічних і водних об'єктів, ґрунтів під час навчальних екскурсій. Знайомство із геологічною будовою і гірськими породами найближчих околиць поселення. Екскурсії до кар'єрів та геологічних відслонень. Вивчення форм рельєфу на місцевості. Сходження на домінуючу вершину в околицях поселення. Виділення ерозійних (яр, балка, річкова долина) та акумулятивних форм рельєфу. Подорож до найближчої річки, озера, болота. З'ясування гідрологічних і біологічних особливостей водойм. Оцінка якостей води та екологічного стану водних об'єктів. Закладання ґрунтового профілю. Опис ґрунтів.

Тема 9. Маршрутні поїздки територією для вивчення природних комплексів. Планування маршрутів і тривалості мандрівок. Меридіональний характер маршрутів західною Україною – оптимальний для вивчення природних комплексів. Знайомство з широколистяними лісами, мішаними лісами, гірськими та рівнинними ландшафтами, вертикальною поясною в Карпатах.

Тема 10. Методика проведення екскурсій на промислове підприємство. Вибір об'єкту дослідження. Попереднє узгодження часу і змісту екскурсії із керівництвом підприємства. Особливі вимоги до правил техніки безпеки на промисловому підприємстві. Географічне розташування підприємства як результат сукупної дії різних чинників. Технологічні процеси на підприємстві, сировини і готова продукція. Соціальні та екологічні аспекти роботи підприємства.

Тема 11. Експедиційне та маршрутне дослідження сільського господарства та агробізнесу. Вивчення основних зернових і технічних

культур регіону та особливостей їх вирощування. Маршрутне дослідження спеціалізації рослинництва та особливостей агротехніки. Екскурсія до господарств, що спеціалізуються на садівництві або ягідництві. Екскурсія на сучасний тваринницький комплекс з попереднім узгодженням із його керівництвом. Знайомство з сучасною технікою та інфраструктурою агробізнесу під час мандрівок.

Тема 12. Екскурсійне географічне вивчення великого міста. Розробка комплексу екскурсій для знайомства з економікою, соціальною сферою, та культурою великого міста. Екскурсії: мікрорайоном проживання учнів; до найвищої точки міста (гора, пагорб, висока будівля) для виявлення його планувальної структури. Походи до міських музеїв (краєзнавчих, історичних та ін.). Екскурсії до скансенів, архітектурних комплексів, парків. Поїздки до важливих об'єктів соціальної сфери та транспортної інфраструктури.

Тема 13. Методичні особливості проведення екологічних екскурсій та мандрівок. Географічні екскурсії або мандрівки до девастованих ландшафтів: кар'єри, відвали, сміттєзвалища, сильно еродовані землі, місця суцільних рубок лісу. Маршрутне дослідження засміченості берегів річок, лісових узлісь, парків, пустищ. Екскурсії до об'єктів екологічної інфраструктури: водоочисних споруд, сміттесортувальних заводів. Мандрівки до заповідників, заказників та національних парків.

Тема 14. Історико-краєзнавчі мандрівки. Екскурсія центральною частиною міста Ужгород. Вивчення особливостей виникнення, територіального зростання, заселення та економічного розвитку великого міста. Історико-краєзнавча мандрівка за маршрутом Ужгород – Мукачєво – Берегово – Міжгір'я – Ужгород. Розробка маршруту мандрівки і вирішення логістичних питань. Залучення до мандрівки професійних гідів і краєзнавців. Подорож краєм, знайомство з формами рельєфу природною рослинністю та посівами с/г культур. Геологія та археологія краю. Пішохідні мандрівки по історико-географічних місцях до архітектурних пам'яток та визначних природних та культурних місць.

Тема 15. Організація, планування та методичне забезпечення багатоденних географічних мандрівок та екскурсій. Вибір способів пересування, місць ночівлі і харчування при плануванні багатоденної екскурсії та мандрівки. Детальне опрацювання графіку екскурсії та мандрівки із чітким хронометражем подій. Особлива роль правил техніки безпеки, якісного харчування, вибору одягу та взуття. Вибір пізнавальної стратегії мандрівок: природнича, краєзнавча, історико-культурна. Вибір об'єктів для зупинок та пішохідних екскурсій.

Практичний курс

1. Методика проведення екскурсій та мандрівок (сем.)
2. Укладання бази даних для екскурсійної роботи на основі аналізу літературних, картографічних та Інтернет джерел (місцевість за вибором здобувача).
3. Планування та організація екскурсій і мандрівок (сем.).
4. Знайомство із шкільними програмами та укладання переліку можливих екскурсій (пр.)
5. Розробка типового плану екскурсії для знайомства з природними об'єктами (за вибором студента)
6. Історико-культурна екскурсія центральною частиною м. Ужгород.
7. Екскурсія до домінуючої точки м. Ужгород для знайомства з планувальною структурою
8. Складання проекту дводенної краєзнавчої мандрівки (за вибором

	здобувача).
Література для вивчення дисципліни	<p style="text-align: center;">Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Покоłodна М.М. Організація екскурсійної діяльності : підручник / М.М. Покоłodна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с 2. Галасюк С.С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С.С. Галасюк, С.Г. Нездоймінов. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с. 3. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – 2-ге, перероб. і доп. – К.: Альтерпрес РА, 2012. – 444 с. 4. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник для студ./ В.К. Федорченко, О.М. Костюкова, Т.А. Дьорова, М.М. Олексійко. – К.: Кондор, 2010. – 166 с. <p style="text-align: center;">Допоміжна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Альтгайм Л.Б. Основи музейної та екскурсійної діяльності. Курс лекцій / Л.Б. Альтгайм. – Тернопіль: Тернопільський нац. пед. університет ім. В. Гнатюка, 2007. – 113 с. 2. Чагайда І.М. Екскурсознавство: Навч. посібник / І.М. Чагайда, С.В. Грибакова. – К.: «Кондор», 2004. – 204 с. 3. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посіб. / Б. П. Пангелов. – К.: Академвидав, 2010. – 248 с. 4. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика : навч. посібник. — Одеса: Астропринт, 2005. — 632 с. 5. Шаблій О. Суспільна географія : у 2-х кн. / О. Шаблій. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. — Кн. 1. — 814 с.; Кн. 2. — 706 с. 6. Щодо організації екскурсійних поїздок [Текст] / Міністерство освіти і науки України // Освіта України. – 18/05/2010. – С.1, 4, 6, 7.
Інформаційні ресурси	<p>Верховна рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rada.gov.ua</p> <p>Державне агентство України з туризму та курортів. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tourism.gov.ua</p> <p>Портал путешественний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.travel.ru</p> <p>Украинская туристическая информационная система [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.utis.com.ua.</p> <p>Все про туризм – туристична бібліотека / [Електронний ресурс] – http://infotour.in.ua/index.htm</p> <p>Екскурсійна методика [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://vechervkarpatah.at.ua/...metodika/6-1-0-1706.</p> <p>Клочко, Ю.М Основи екскурсійної методики [Електронний ресурс] / Ю.М.Клочко // Режим доступу: http://culturalstudies.in.ua/kns2_11.php.</p> <p>Скриль, І.А. Програма курсу «Практикум: «Екскурсійна діяльність»» [Електронний ресурс] / І.А.Скриль // Режим доступу: http://tourlib.net/metod_tourism/skryl.</p> <p>Google maps</p>
Питання для підсумкового контролю	<ol style="list-style-type: none"> 1. Окресліть науково-методичні основи екскурсійної та краєзнавчої роботи в школі. Мета і завдання курсу. 2. Поєднання теоретичних та практичних занять у методиці викладання географії. 3. Навчальна екскурсія як спосіб отримання нових або закріплення та узагальнення здобутих теоретичних знань. 4. Освітня, виховна і методична роль екскурсій і мандрівок.

5. Форми проведення екскурсій та їх класифікація.
6. Система екскурсійної та краєзнавчої роботи у ЗЗСО.
7. Навчальні (під час занять) та позаурочні екскурсії.
8. Мандрівки як основна форма роботи географічних та краєзнавчих гуртків.
9. Класифікація географічних екскурсій за дидактичною метою, тривалістю, способами проведення. Місця проведення екскурсій та їх класифікація за охопленням території. Пішохідні, велосипедні, автобусні мандрівки.
10. Шкільні програми та рекомендаційні листи міністерства освіти як нормативна база проведення екскурсій та мандрівок.
11. Методичні журнали і газети для вчителів географії.
12. Краєзнавча і художня література як джерело інформації для проведення екскурсій та мандрівок.
13. Навчальні і краєзнавчі атласи областей, топографічні карти великого масштабу. Використання Інтернет-джерел: Вікіпедії, «Google maps» та ін.
14. Укладання бази даних на основі аналізу літературних, картографічних джерел, матеріалів попередніх екскурсій та мандрівок.
15. Організаційні та безпекові вимоги для проведення шкільних екскурсій.
16. Планування організації екскурсій.
17. Перелік документів необхідний для проведення виїзних екскурсій і мандрівок.
18. Історія розвитку екскурсійної та краєзнавчої роботи в українській школі.
19. Запровадження екскурсій як обов'язкового елемента освітнього процесу. Роль С. Русової для популяризації екскурсійної роботи в українському шкільництві.
20. Мандрівки І. Франка з українською молоддю у Карпати. Роль географічних знань у роботі «Пласту».
21. Екскурсійна робота С. Рудницького та його учнів.
22. Краєзнавчі дослідження 1920-30-их рр. та проведення шкільних географічних мандрівок.
23. Краєзнавча шкільна робота у 1960-их рр.
24. Місце екскурсій та мандрівок у навчальних програмах з географії та позакласній роботі вчителя географії.
25. Загальне знайомство з елементами природи у шкільному курсі природознавства.
26. Геосферний підхід до планування екскурсій для учнів 6-7 класів.
27. Детальне знайомство з ґрунтами, ландшафтами, природоохоронними територіями при вивченні фізичної географії України.
28. Екскурсійне вивчення промислових підприємств, сільського господарства, об'єктів сфери послуг під час екскурсій та мандрівок учнів 9-10-11 класів.
29. Навчальні екскурсії в природу. Знайомство з місцевістю за допомогою «Google maps».
30. Орієнтування на місцевості та окомірне знімання. Використання карт і космоснімків «Google maps» для вивчення природних об'єктів. Вміння співставляти карту і космоснімок. Як виглядають основні природні об'єкти на космічних знімках.
31. Вивчення геологічних, геоморфологічних і водних об'єктів, ґрунтів під час навчальних екскурсій.
32. Маршрутні поїздки територією для вивчення природних комплексів. Планування маршрутів і тривалості мандрівок.

	33. Методика проведення екскурсій на промислове підприємство.34. Експедиційне та маршрутне дослідження сільського господарства та агробізнесу.35. Екскурсійне географічне вивчення великого міста.36. Методичні особливості проведення екологічних екскурсій та мандрівок.37. Історико-краєзнавчі мандрівки та екскурсії.38. Організація, планування та методичне забезпечення багатоденних географічних мандрівок та екскурсій.